

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการใช้
 ยุทธวิธีในการโน้มน้าวให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้มีสิทธิพลท้องถิ่น โดย
 หัวคะแนนจะใช้ยุทธวิธีในการพูดจาโน้มน้าวให้ประชาชนในชุมชนนิยมชมชอบผู้สมัครฯ
 มากกว่าการให้ผลประโยชน์ตอบแทนต่อบุคคลผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง แต่อย่างไรก็
 ตามการที่หัวคะแนนใช้ยุทธวิธีรณรงค์หาเสียง โดยวิธีการให้อามิสสินจ้างหรือ
 ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปของตัวเงิน หรือสิ่งของต่อบุคคลผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง
 ก็ยังมีอยู่ และยิ่งจะลึกซึ้งกว่าเดิมมาก (อิสระ สุวรรณกุล และคณะ, 2535 :
 น. 46) ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้ศึกษาวิจัย ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระดับชุมชนในระดับหนึ่งผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความเห็นว่า สาเหตุ
 ที่ปัจจุบันหัวคะแนนใช้ยุทธวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยการให้ผลประโยชน์
 ตอบแทนแก่ประชาชนในชุมชนมีสาเหตุหลายประการ กล่าวคือ ประชาชนยังไม่เข้า
 ใจประโยชน์ที่ได้รับจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยที่ประชาชนโดย
 เฉพาะในระดับชุมชนมีความรู้สึกว่ เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกเป็นสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรแล้วไม่ได้ทำประโยชน์อย่างที่เคยสัญญาไว้ จึงต้องการได้รับ
 ประโยชน์ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เช่น ขอลงน บ่อน้ำ สร้างโบสถ์ หรือได้รับ
 ผลประโยชน์ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เนื่องจากคิดว่า ต้องเสียเวลาไปลงคะแนน
 ต้องขาดรายได้ประจำวันไป ประกอบกับความผูกพันหลังการเลือกตั้งระหว่างผู้
 แทนราษฎรกับประชาชนในชุมชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีน้อยลง เนื่องจากผู้แทนราษฎร
 จะต้องมาปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภา และไม่ได้สนใจประชาชนในท้องถิ่นที่ตนสมัครรับ
 เลือกตั้งเท่าที่ควร ทำให้ความผูกพันต่าง ๆ ระหว่างผู้สมัครกับประชาชนไม่มี หัว
 คะแนนจึงมีบทบาทอย่างมากในแต่ละในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะ
 กรรมการตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น นอกจากนี้การที่ประชาชน

ทั่วไปยังยากจน เงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญ แม้จะได้ครึ่งเดียวก็ถือว่ายังดีกว่าไม่ได้ กลายเป็นธุรกิจการเมืองสำหรับผู้มีเงิน โดยอาศัยความเข้าใจเรื่องการเลือกตั้ง ระบอบประชาธิปไตยของห้วคณะเป็นหลัก

จากบทบาทและพฤติกรรมของห้วคณะในการให้ผลประโยชน์ตอบแทน แก่ประชาชนในชุมชนในทุกครั้งที่ผ่านไป ย่อมเป็นเครื่องชี้วัดต่อปัญหาการเลือกตั้ง ในปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น

1. ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง

แม้กฎหมายเลือกตั้งจะได้กำหนดความผิดในรูปแบบต่าง ๆ เอาไว้ หลังจากที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535 มีข้อกำหนดลักษณะความผิดทั่ว ๆ ไป และความผิดเกี่ยวกับผู้สมัครรับการเลือกตั้ง รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับข้าราชการเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการการเลือกตั้ง และยังได้ครอบคลุมถึงความผิดในส่วนที่เกี่ยวกับประชาชนที่ร่วมมือในการกระทำความผิดนั้นด้วย (นิติธรรม, 2535 : น.114) เช่น ความผิดใน มาตรา 35 กำหนดไว้ว่า "...ห้ามมิให้ผู้สมัคร หรือผู้ใดกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจูงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น ๆ หรือตนเว้นมิให้ลงคะแนนแก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการ..." และในมาตรา 66 กำหนดไว้ว่า "ห้ามมิให้ผู้เลือกตั้งผู้ใดเรียก หรือรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นเพื่อจะลงคะแนนเลือกตั้ง..." แต่การบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร กล่าวคือ แม้จะเป็นที่ปรากฏอยู่เสมอว่า ห้วคณะจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้สมัครในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อละเมิดกฎหมายการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการอย่างใดได้ อันเกิดจากสาเหตุ คือ

1.1 ขาดหลักฐานชัดเจนที่จะนำตัวห้วคณะเหล่านั้นลงโทษได้ หรือมีการบิดเบือนหลักฐาน ทั้งพยานเอกสารและพยานบุคคล ทำให้ไม่สามารถมัดตัวห้วคณะผู้กระทำความผิดได้

1.2 มีหลักฐานชัดเจน แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่กล้าเข้าดำเนินการจับกุม เพราะหวัหระแนเหล่านั้ันมักเป็นผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ สังคม และการบริหาร การเข้าไปยุ่งเกี่ยว อาจทำให้เดือดร้อนทั้งตัวเจ้าหน้าที่เอง และครอบครัว เป็นต้น

2. ปัญหาวัฒนธรรมทางการเมือง สังคมไทยมีความเคยชินกับระบบเจ้าขุนมูลนาย และยอมรับการปกครองแบบอำนาจนิยมอยู่ โดยยึดถือว่าการเมืองการปกครองนั้นอยู่ภายใต้การคุ้มครองดูแล โดยเชื่อถือการขึ้นากการปกครองของหัวหน้าสังคมของตน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (อริยะ อุกามี, 2535) นอกจากนี้ยังถือการเคารพในระบบอาวุโส ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์หลักกตัญญูทเวทิตาของประชาชน หัวคะแนจึงมีอำนาจอิทธิพลหรือบทบาทในชุมชน โดยให้ไปลงคะแนเสี่ยงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

3. ปัญหาความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองในสังคมไทยยังไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะสร้างความสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้ รวมทั้งเรื่องของความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งยังไม่เป็นที่เชื่อถือของประชาชน แม้ในปัจจุบันประชาชนจะมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น แต่ก็เป็นเฉพาะในเขตเมืองเท่านั้น และประชาชนส่วนใหญ่จะสนใจการเมืองเฉพาะเวลาที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น

4. ปัญหาเรื่องระบบเศรษฐกิจของไทยยังอยู่ในภาวะฝืดเคืองกล่าวคือ แม้ในปัจจุบันรัฐจะได้พยายามกระจายรายได้ลงไปสู่ชุมชนและในสังคมทั่วไปก็ตาม จะเห็นได้จากค่ากล่าวของ อดีตนายกรัฐมนตรื พล.อ.ชาติชาย ชุณหวิฬ ที่ว่าจะเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า หรือกลุ่ม ร.ส.ช. ที่ยังคงยึดหลักให้สังคมไทยมีสภาพเป็นสังคมอุตสาหกรรมหรือนิถั้กก็ตาม แต่สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนทั่วไป ยังอยู่ในสภาพย่ำแย่และตกต่ำในเรื่องการครองชีพ ดังนั้นเมื่อมีการเสนอผลประโยชน์ตอบแทนจึงทำให้ประชาชนต้องรับมาเพื่อช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

นี้จึงเป็นสาเหตุอันหนึ่งตราบใบไค่ที่ยังมีประชาชนที่ยากจนอยู่เป็นจำนวนมาก ก็จะเป็นช่องทางที่จะกระทำการโดยมิชอบ

การที่พรรคการเมืองของประเทศไทย มิได้ทำหน้าที่ในการเลือกสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความรู้ความสามารถและความเหมาะสมลงสมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือมิได้ทำหน้าที่ในการคัดเลือกบุคคลไว้ชั้นหนึ่งก่อน ก่อนที่จะส่งไปให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นตัวแทนหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง พรรคการเมืองไทยไม่มีขั้นตอน กระบวนการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการคัดเลือกบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ยุติธรรม โดยเฉพาะในเรื่องของการเป็นตัวแทนของท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่มีกฎหมายกำหนดไว้ จึงทำให้เกิดผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เรียกว่า ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น และผู้สมัครรับเลือกตั้งประเภทนี้ก็มักจะชนะการเลือกตั้งเข้ามา เป็น ส.ส.

ในเรื่องของบทบาทของหัวคะแนนนั้น ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยังมองบทบาทของหัวคะแนนที่กำกวมกัน กล่าวคือ มีทั้งที่มองว่าหัวคะแนนมีบทบาทมาก และมองว่ามีบทบาทน้อยในการโน้มน้าวให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่หัวคะแนนสนับสนุน โดยวิธีการที่หัวคะแนนใช้นั้น นอกจากวิธีการพูดจาโน้มน้าวให้คนในชุมชนนิยมชมชอบในตัวแล้ว วิธีการให้อามิสสินจ้างแก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งก็เป็นวิธีการที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยอมรับอยู่ส่วนหนึ่ง

เมื่อนำบทบาทของเงินมาพิจารณาพบว่า เงินมีบทบาทในการโน้มน้าวหรือมีอิทธิพลต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้เลือกผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นนั้น มีบทบาทมากและน้อยพอ ๆ กัน และความคิดเห็นของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งต่อการรู้เห็นการจ่ายเงินซื้อเสียงพบว่า ส่วนใหญ่จะเห็นว่าการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมามีการจ่ายเงินซื้อเสียงกันแน่นอน ซึ่งแสดงถึงสถานการณ์ในปัจจุบันว่า เงินยังมีบทบาทในการโน้มน้าวหรือมีอิทธิพลต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอยู่พอสมควรทีเดียว

จะเห็นได้ว่า โอกาสของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นจะมีโอกาสได้เป็น ส.ส. นั้น มีโอกาสที่จะเป็นไปได้สูง เพราะผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งยังยอมรับในเรื่องบทบาทของเงินในการเลือกตั้ง และเห็นว่าวิธีการที่หวัคະແນ ใช้อามิสสินจ้างโน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่หวัคະແນสนับสนุนนั้น ยังมีบทบาทอยู่พอสมควรทีเดียว

จากที่กล่าวมาทั้งหมด พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ข้อพิจารณาเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น

1.1 ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นนายทุนแล้ว หากเป็นการสมัครครั้งแรกพวกนี้จะประวิงเวลาการประกาศตัวเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งและเขตที่จะลงสมัครเอาไว้จนวินาทีสุดท้าย ทั้งนี้ก็เพราะเพื่อให้แน่ใจได้ว่าไม่พลาดไปลงสมัครเขตเดียวกับผู้สมัครประเภทเดียวกัน เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น จะพยายามไม่เปิดเผยตนเองก็เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงข้อกล่าวหาและข้อโจมตีทั้งปวง จาก ส.ส. เดิมในท้องถิ่นจนกว่าจะถึงเวลาอันจำเป็น

1.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นหน้าใหม่ ที่ถูกมองว่าเป็นผู้สมัครประเภทนายทุนนั้น จะพิจารณาวางแผนลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยพิจารณาจากเขตที่ตนจะลงสมัครรับเลือกตั้ง จะต้องเป็นเขตเลือกตั้งใหม่ที่ไม่มีคู่แข่งเป็น ส.ส. เดิม ที่เป็นตัวยืนอยู่แล้ว หรือเป็นเขตที่ ส.ส. เดิมย้ายออกไปหรืออย่างน้อยที่สุดแล้วก็ต้องให้เป็นเขตเลือกตั้งที่ไม่มี ส.ส. คนใดผูกขาดที่หนึ่งเป็นการถาวร หรือถ้าไม่อย่างนั้นก็ต้องเป็นเขตเลือกตั้งที่ตนมีกิจการธุรกิจอุตสาหกรรม เพราะตนจะสามารถใช้คนงาน บุคลากร ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ในธุรกิจของตนมาช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง

2. การคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองไทย จากการศึกษาที่พรรคการเมืองไทยมุ่งจะชนะการเลือกตั้งเป็นหลัก ทำให้พรรคการเมืองมีบทบาทน้อยมาก ในการสรรหาตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงทำให้ไม่เกิดความแตกต่าง

ระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น และผู้ไม่มีอิทธิพลท้องถิ่น เพราะพรรคจะคำนึงถึงความเป็น ส.ส. เดิมเป็นหลัก และ ส.ส. เดิมจะเป็นผู้พิจารณาตัวผู้สมัครอื่นให้ด้วย

3. การใช้ยุทธวิธีการหาเสียงเลือกตั้งนั้น การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งจะนิยมใช้กันมากที่สุดในท้องที่ที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง การปราศรัยหาเสียงเป็นเพียงรูปแบบของการสร้างภาพพจน์ ที่เป็นประชาธิปไตยเท่านั้น ฉะนั้นการหาเสียงตามบ้านเรือนราษฎร จึงเป็นวิธีการที่นิยมกันมาก โดยเฉพาะจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมัครที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นประเภทนายทุน มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปเจรจาเสนอความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแลกกับคะแนนเสียง

4. บทบาทของหัวหน้าคณะ การลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มักจะเลือกตามคำแนะนำของหัวหน้าคณะที่เป็นผู้นำในชุมชน ที่มีคุณสมบัติเป็นที่น่าเชื่อถือแล้ว บางกรณีหัวหน้าคณะจะทำหน้าที่เป็นเพียงกลไกประสานระหว่าง "ซื้อ-ขาย" คะแนนระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งการซื้อเสียง ถ้าผู้สมัครไม่ใช้วิธีเป็นผู้ไปแจกเองโดยมีหัวหน้าคณะเป็นผู้แจกแล้ว ก็ต้องหาตัวผู้จ่ายเงินแก่ชาวบ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่ชาวบ้านนิยมนับถือหรือให้ความเชื่อถือด้วยจึงจะได้ผล

5. การซื้อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนิยมการซื้อเสียงนั้นน่าจะสืบเนื่องมาจาก วิธีการซื้อเสียงเป็นการหาเสียงที่สามารถคำนวณคะแนนออกมาได้อย่างค่อนข้างจะแน่นอนกว่าวิธีการหาเสียงอื่น ๆ ประกอบกับระยะเวลาในการหาเสียงที่ค่อนข้างจำกัด เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่จะต้องลงหาเสียงที่มีขนาดกว้างใหญ่ โดยเฉพาะผู้สมัครหน้าใหม่ ทั้งที่เป็นคนในและนอกท้องถิ่น ก็มักจะหนีไม่พ้นวิธีนี้ ประกอบกับการจัดระบบหัวหน้าคณะเพื่อการซื้อเสียง ก็เป็นการจัดตั้งที่ง่ายกว่า การจัดตั้งหัวหน้าคณะเพื่อสร้างคะแนนนิยม

ทันทีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งซื้อเสียง ย่อมส่งผลกระทบต่อไปยังผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่น ๆ ด้วย กล่าวคือ เมื่อการซื้อเสียงเป็นวิธีการของฝ่ายตรงข้าม ผู้ไม่จ่ายเงินซื้อเสียงก็เกรงว่าอาจถูกแย่งคะแนนไป จึงจำเป็นต้องแจกเงินเพื่อเป็นสินน้ำใจบ้าง

การซื้อเสียงเป็นเพียงหนึ่งในวิธีการหาเสียงทั้งหมดของผู้สมัคร ซึ่งอาจเป็นวิธีหลักหรือเป็นวิธีเสริมในบางพื้นที่ หรืออาจเป็นสิ่งที่ต้องกระทำกันอย่างกว้างขวางที่สุดแล้วแต่กรณี แต่วิธีการซื้อเสียงนั้น เข้าใจกันว่าสามารถหวังผลที่คำนวณเป็นคะแนนหรือตัวเลขได้

6. วัฒนธรรมการซื้อขายเสียงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คือ การที่ประชาชนคาดหวังว่าจะได้รับเงินทอง หรือผลประโยชน์ตอบแทน จากผู้สมัครรับเลือกตั้งได้กลายเป็น "ประเพณี" หรือ "วัฒนธรรมทางการเมือง" นั้น เป็นตัวเอื้อต่อการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งนอกท้องถิ่น ประเภทนายทุนเป็นอย่างมากถึงแม้ว่าผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะกล่าวว่า ไม่ได้เอาใจใส่กับการแจกเงิน แจกสิ่งของ แต่เมื่อมีการหยิบยื่นให้จึงรับเอาเท่านั้น เพราะผู้สมัครที่แจกเงินนั้นเป็นคนที่คิดว่าจะเลือกอยู่แล้ว

จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งในประเทศไทย แทนที่จะเป็นการสะท้อนทางเลือกของปัจเจกชน กลับเป็นเพียงพิธีการสะท้อนความเป็นจริงทางสังคม และเป็น การให้ความชอบธรรมแก่การที่ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และอำนาจทางการเมือง ตกอยู่ในมือของคนส่วนน้อยเท่านั้น ถึงแม้จะมีการเลือกตั้งอีกหลายครั้ง ก็ไม่ได้หมายความว่าฐานะหรืออำนาจของประชาชนจะต้องเพิ่มมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม อาจเป็นได้ว่ายังมีการเลือกตั้งบ่อยครั้งเท่าใด ความหมายทางการเมืองของการเลือกตั้งก็ยิ่งจะลดน้อยลงไปเท่านั้น เพราะความคิดที่ว่า การเลือกตั้งจะทำให้ระบบรัฐสภาและกระบวนการเลือกตั้งเองมีลักษณะเป็นสถาบัน (institutionalize) มากขึ้นนั้น กล่าวคือ กระบวนการเลือกตั้งจะค่อย ๆ ขจัด ส.ส. ที่ไร้คุณภาพออกไป พรรคการเมืองจะเพิ่มความเข้มแข็งขึ้น และสถาบันรัฐสภา

โดยส่วนรวมจะเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากขึ้น แต่การเลือกตั้งที่ผ่าน ๆ มากลับทำให้ดูเหมือนว่า สิ่งที่จะกลายเป็น "สถาบัน" ไม่ใช่ระบบรัฐสภาหรือบทบาทของ ส.ส. อย่างที่ควรจะเป็น แต่เป็นวิธีการหาเสียงที่กดให้ศักดิ์ศรีของ ส.ส. และประชาชนผู้เลือกตั้งตกต่ำลงไปทุกที

ผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นไม่สามารถใช้อิทธิพลขึ้นำการออกเสียงเลือกตั้งได้สำเร็จ เพราะสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นไม่สามารถใช้อิทธิพลรูปแบบเดิมได้ เพราะจากเดิมเมื่อผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นต้องการให้บุคคลใดได้รับเลือกตั้ง หรือสนับสนุนใครให้ได้รับการเลือกตั้ง โดยจะใช้วิธีการหลายรูปแบบ อาทิเช่น การชักจูง การให้คำมั่นสัญญาว่าจะทำบางสิ่งบางอย่างให้เป็นการตอบแทนหลังจากได้รับการเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียง ตลอดจนการใช้อำนาจบังคับขู่ขู่เชิญคนบางจำพวก เป็นต้น แต่การกระทำต่าง ๆ ข้างต้นนี้ ไม่สามารถนำมาใช้หรือใช้ได้อย่างเต็มที่ดังเช่นในอดีต เพราะเมื่อผลการเลือกตั้งที่ออกมาเป็นผลไปตามผู้มีอิทธิพลต้องการแล้ว แต่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดกรอบ โดยผลประโยชน์ส่วนตัว ประชาชนทราบถึงตัวผู้สมัครดีว่าเป็นคนอย่างไรแล้ว ประกอบกับการปฏิบัติงานของกรมตำรวจทางด้านปราบปรามผู้มีอิทธิพลต่าง ๆ ไม่ให้ประพฤติผิดกฎหมาย ดังนั้นอำนาจต่าง ๆ ของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นลดลงมาบ้าง อีกทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นคนดีมีคุณภาพ มีผลงาน มีความรู้ มีคุณธรรม ทำให้ประชาชนเลือกบุคคลดังกล่าวเข้าดำรงตำแหน่ง ดังที่ได้เห็นจากการเลือกตั้งในวันที่ 13 กันยายน 2535 ที่ผ่านมา ดังนั้น ในปัจจุบันผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นจึงไม่สามารถใช้อิทธิพลในรูปแบบเดิมได้อีกต่อไป

2. การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองท้องถิ่น ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้น สังคมที่เจริญขึ้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นไม่สามารถใช้อิทธิพลขึ้นำการออกเสียงเลือกตั้งได้สำเร็จ เนื่องจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ มีการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจ ที่ทำให้มีผู้

บริหารหลาย ๆ ท่านสร้างตัว และสร้างอำนาจขึ้นมาอยู่ในระดับหนึ่ง จนสามารถ
 แข่งขันกับผู้ที่มีอิทธิพลท้องถิ่นไม่มากนักน้อย เมื่อมีผู้มีอำนาจหลาย ๆ กลุ่มคอยทาน
 อำนาจซึ่งกันและกันไว้ จึงทำให้ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นเดิมหมดอำนาจหรือมีอิทธิพล
 น้อยลงไป ปัจจัยทางด้านสังคม สังคมเจริญขึ้น ประชาชนมีความรู้มากขึ้น รู้จักคิด
 รู้จักไตร่ตรอง ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทำให้ทราบถึงการดำเนินงาน การ
 ปฏิบัติงาน ของผู้ที่มีอิทธิพลท้องถิ่นสนับสนุนว่าเป็นอย่างไร และปัจจัยสุดท้ายคือ
 ปัจจัยทางการเมืองท้องถิ่น เมื่อกระแสประชาธิปไตยมาแรง ประชาชนให้
 ความสนใจกับการเมืองภายในท้องถิ่นมากขึ้น มีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้อิทธิพลของ
 ผู้นำลดลงไป หากมีการรวมตัวของกลุ่มประชาชน เป็นพลังประชาชนขึ้นมาต่อต้าน
 ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองท้องถิ่น
 มีผลกระทบต่อผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นต่อการขึ้นากการออกเสียงเลือกตั้ง

3. กลไกการควบคุมการเลือกตั้งจากส่วนกลาง มีผลต่ออิทธิพลท้องถิ่น
 บ้าง ดังเช่น การกวัดขั้นตรวจตราเพื่อจับผู้ทุจริตในการออกเสียงเลือกตั้ง การ
 นำตัวผู้ทำผิดมาลงโทษ การตรวจสอบวันเลือกตั้ง เพื่อมิให้มีการทุจริต ซึ่งย่อมมี
 ผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ที่มีอิทธิพลท้องถิ่นบ้าง เพราะในบางครั้งเมื่อผู้มีอิทธิพล
 ท้องถิ่นไม่สามารถใช้วิธีการชกแจงโน้มน้าว ให้เลือกบุคคลที่ตนต้องการแล้ว ย่อมมี
 การซื้อเสียงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะในวันก่อนการเลือกตั้ง จนกระทั่งถึงวันเลือกตั้งก็
 ตาม หากมีคนจากส่วนกลางมาเป็นหูเป็นตา คอยสอดส่องดูแลแล้วย่อมมีผลกระทบต่อ
 การทุจริตในการเลือกตั้งบ้างไม่มากนักน้อย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งเมื่อ
 13 กันยายน 2535 นี้ พบประเด็นในเบื้องต้นว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งบาง
 ส่วนยอมรับบทบาทของเงินในการเลือกตั้ง และวิธีการที่หวัคະແນนใช้อำมิสสินจ้าง
 โน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่หวัคະແນนสนับสนุน
 พร้อมทั้งการพิจารณาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดว่า จะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็น

ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น โดยแยกพิจารณาจากประเด็นของการเป็นอดีต ส.ส. ที่มีผลงานในอดีตดี และการเป็น ส.ส. หน้าใหม่ที่มีคุณสมบัติส่วนตัว

เนื่องจากในการศึกษานี้มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นมีอิทธิพล ประกอบกับแนวความคิดเรื่องผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นนี้ ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษากันอย่างจริงจัง ผู้ศึกษาวิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อต้องการหาคำตอบที่ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน ซึ่งถือว่าคำตอบที่ได้มาเป็นคำตอบที่ให้ความรู้ใหม่ สัมกับความมุ่งหมายหนึ่งของการวิจัย (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2532 : 2) ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้อาจจะมีการหลงประเด็นไปบ้าง หรือยังขาดประเด็นอื่น ๆ อีกหลายประเด็น เพื่อให้การศึกษาในเรื่องนี้ได้คำตอบที่สมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป จึงขอเสนอแนะแนวทางไว้ ดังนี้

1. จากการศึกษาที่ทราบแต่เพียงว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นที่มีผลงานในอดีตดี จึงทำให้เกิดคำถามว่า แล้วทำไมผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นไม่มีอิทธิพลท้องถิ่น หากได้รับเลือกตั้งเข้ามา จะมีปัจจัยหรือตัวแปรอะไรบ้างเป็นตัวกำหนด

2. เนื่องจากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้ เป็นข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาวิจัยจากเขตเลือกตั้งเพียงเขตเดียว ซึ่งยังไม่น่าจะถือได้ว่าเป็นข้อสรุปของความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไป จึงเห็นควรที่จะได้ทำการศึกษาวิจัยในเขตเลือกตั้งอื่น ๆ และในประเด็นอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

จากสภาพปัญหาของหวัคະแนนในการใช้ยุทธวิธีโน้มน้าวประชาชนให้ไปเลือกตั้งโดยการให้ผลตอบแทนแก่ประชาชนในชุมชน ผู้ศึกษาวิจัยจึงใคร่เสนอแนะเพิ่มเติมคือ

3. ให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องดำเนินการครอบคลุม ทั้งหัวหน้าคณะและผู้สมัครรับเลือกตั้งรวมทั้งประชาชนที่ร่วมกระทำความผิดโดยการรับเงินหรือสิ่งของหรือผลประโยชน์อื่น ๆ โดยเฉพาะหากผู้ที่กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นอาทิ โดยกระทำการใด ๆ ที่แสดงเจตนาว่า จูงใจประชาชนให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนสนับสนุนอยู่ ควรจะกำหนดบทลงโทษสำหรับประชาชนที่รับผลประโยชน์จากหัวหน้าคณะ หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย อาทิ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า การกำหนดบทลงโทษสำหรับประชาชนดังกล่าว มีความจำเป็นยิ่ง เพราะเป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่า ถึงแม้ว่าจะได้แก้ไขการกำหนดการใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละรายไว้จาก 350,000 บาท เป็นไม่เกิน 1 ล้านบาท ตามมาตรา 15 วรรค 2 ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ที่ได้แก้ไขใหม่แล้วก็ตามแต่ก็เชื่อมั่นว่า ผู้สมัครบางรายอาจใช้เงินถึง 40 ล้านบาท โดยเฉพาะในการเลือกตั้งทั่วไปที่ผ่านมา ดังนั้น เมื่อสามารถแก้ไขปัญหาด้านนี้ได้ยาก ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า ควรจะแก้ไข หรือหาแนวทางป้องกันการรับผลประโยชน์ของประชาชนในชุมชนจากหัวหน้าคณะหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งอีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดบทลงโทษสำหรับประชาชนผู้ที่รับผลประโยชน์จากหัวหน้าคณะหรือผู้สมัครเลือกตั้งนั้น ควรได้มีการประชาสัมพันธ์ทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่น ถึงความผิดและบทลงโทษแก่ประชาชนให้ทราบด้วย ซึ่งผู้ที่รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจากส่วนกลาง เนื่องจากการประชาสัมพันธ์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ อาจจะไม่ปฏิบัติได้ยากเนื่องจาก ความเกรงใจและความเกรงกลัวต่อผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นนั้นที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะ

4. ปลุกจิตสำนึกทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่เด็ก ประชาชน นักการเมือง ข้าราชการ ผู้นำชุมชน ตลอดจนให้สถาบันทางการศึกษา สถาบันศาสนา สนับสนุนและให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์การนำไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ถูกต้องและผลเสียของการซื้อเสียงเลือกตั้ง โดยใช้สื่อทุกชนิด เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวิธีการอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ควรจะกำหนดเป็นแผนระยะยาวของกระทรวงศึกษาธิการ การปลุกฝังจิตสำนึกเหล่านี้ ให้แก่ประชาชนควรจะเริ่มการอบรมเรียนรู้ตั้งแต่ระดับประถม มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา อย่างเช่น การกำหนดเป็นหลักสูตวิชาบังคับพื้นฐานของทุกคณะในมหาวิทยาลัย หรือการเปิดสอนเป็นสาขาวิชาโท หรือวิชาเอก ด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะ ซึ่งเท่าที่ผ่านมาจะเป็นเพียงวิชาใดวิชาหนึ่งที่แทรกอยู่ในสาขาการเมืองการปกครอง ในคณะรัฐศาสตร์ เท่านั้น

5. ควรส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่นบ่อยครั้งยิ่งขึ้น จากผลการศึกษาวิจัยจะพบว่า บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นหัวคะแนน ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่อิทธิพลในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับชุมชน อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้นำมีอิทธิพลในท้องถิ่น และมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งจะมีบทบาทอย่างมากในการรณรงค์หาเสียงให้เลือกผู้สมัครที่ตนสนับสนุนอยู่ ดังนั้น ควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการให้มีการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ ในชุมชนท้องถิ่นให้บ่อยขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามวาระเป็นต้น ผลที่ได้ก็คือการเปลี่ยนแปลงหรือการหมุนเวียนระดับผู้นำท้องถิ่น จะช่วยลดการสะสมอำนาจบารมี อิทธิพล นอกจากนั้น ยังทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยและรู้สึกว่าคุณได้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนนั้นมากขึ้นด้วย

6. กรณีผู้มีล้าเนา ควรมีแนวทางดังนี้

- 6.1 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งควรกำหนดระยะเวลาในการมีภูมิ-
ล้าเนาอย่างน้อย 1 ปี
- 6.2 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งควรกำหนดระยะเวลาในการมีภูมิ-
ล้าเนาอย่างน้อย 1 ปี

7. ปรับปรุงแก้ไขให้มีการพิมพ์ลายนิ้วมือ แสดงการใช้สิทธิลงคะแนน
เพิ่มเติมจากการจดเลขบัตรประจำตัวประชาชน และกำหนดโทษความผิดแก่ผู้เก็บ
บัตรประจำตัวประชาชนของผู้อื่นไว้โดยไม่มีเหตุอันควร

8. ควรเพิ่มระบบการป้องกันการตรวจนับคะแนนผิดพลาด ตามกฎหมาย
การเลือกตั้งได้กำหนดเวลาการลงคะแนนในช่วง 8.00-15.00 น. พอถึงเวลา
ปิดหน่วยเลือกตั้ง แม้จะมีประชาชนมาเฝ้าดูอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจจะมองไม่เห็น
เครื่องหมายกากบาทในช่วงทำเครื่องหมาย เนื่องจากมีระยะห่างจากจุดนับคะแนน
พอสมควร เจ้าหน้าที่นับคะแนนอาจกลังนับเลขผิดพลาด เช่น เบอร์ 1-2-3 และ
2-3-4 เป็นต้น หรือถ้าบัตรที่ลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงข้าม มีเครื่อง-
หมาย หรือสิ่งผิดปกติเพียงเล็กน้อยก็อาจตีความเป็นบัตรเสียได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็น
ว่า ควรกำหนดให้ใช้ปากกาหัวใหญ่ หมึกสีเข้ม หรือปากกา high light ประจำ
ไว้ที่หน่วยเลือกตั้งทุกหน่วยเพื่อป้องกัน การนับคะแนนผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ตรวจ
นับคะแนน และประชาชนที่เฝ้าดูจะได้เห็นอย่างชัดเจนด้วย นอกจากนี้ควรให้มี
การปรับปรุง เรื่องการนับคะแนนใหม่ โดยเมื่อหมดเวลาการลงคะแนนให้นำหีบบัตร
ไปรวมที่ศาลากลางจังหวัด เพื่อนับคะแนนร่วมกันที่ศาลากลางจังหวัด เป็นการ
ป้องกันการโกงคะแนนเลือกตั้ง

9. ควรอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะ
ประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลหน่วยเลือกตั้ง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเองเพื่อ
ป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองใด ๆ หรือหัวหน้าคะแนนทำหน้าที่รับ

ส่งประชาชน ซึ่งอาจจะเกิดการเกลียดกล่อม ให้ผลประโยชน์ระหว่างอยู่ในรถก็เป็น
ได้

10. ควรยกเลิกการให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่ กรณีมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
มาก เพราะอาจจะไม่ได้เกิดจากการประชาสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่ แต่อาจเกิด
จากการให้ผลประโยชน์ตอบแทนและระดมคนไปลงคะแนนก็ได้ ดังนั้น ควรเน้น
คุณภาพของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าปริมาณ

11. ควรพิจารณาปรับปรุงระบบการเลือกตั้งจากระบบเลือกตั้งแบบแบ่ง
เขตเรียงเบอร์เป็นแบบ "แบ่งเขตรวมเบอร์" เพื่อสนับสนุนระบบพรรคการเมือง
เพราะแบบเดิมทำให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งยึดบุคคลเป็นหลัก ทำให้สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรมาจากพรรคการเมืองที่หลากหลาย และไม่มีพรรคใดได้เสียงข้างมาก
มาบริหารประเทศ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะได้มีการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม พ.ร.บ.
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มากยิ่งขึ้น แต่ปัจจัย
สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ พ.ร.บ. ดังกล่าวมีคุณภาพ และสามารถนำมาบังคับ
ใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ขึ้นอยู่กับการยอมรับ การส่งเสริม
และร่วมมืออย่างจริงจังตั้งแต่ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดีกรมการปกครอง
ปลัดกระทรวง และรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยจะต้องมีจิตสำนึกของความเป็น
ประชาธิปไตย และมีเจตนาดีต่อประชาธิปไตย เพื่อดำเนินมาตรการต่าง ๆ ใน
การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย ให้เกิดความบริสุทธิ์และยุติธรรมมากที่สุดเท่า
ที่จะเป็นไปได้

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้ง จำเป็นต้อง
ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยา เข้ามาประกอบการวิเคราะห์กับทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ ผล
การวิจัยอาจจะไม่สามารถชี้ชัดลงไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้นัก แต่ประเด็นที่ศึกษา
วิจัยได้รับจากการศึกษาวิจัย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาที่ผ่านมา ไม่ว่าจะ

เป็นการศึกษาวิจัยของ สุจิต บุญบงการ, จุฑาทิพย์ สุขรังสรรค์, กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, Milbrath, Almond and Verba ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการ ศึกษาวิจัยถึงความสัมพันธ์ของภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจ ของผู้ไปลงคะแนนเสียง เลือกตั้งด้านเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัยว่า มีผลต่อพฤติกรรมของการ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไร ส่วน Wilber และ Dan Nimmo ก็ได้ทำ การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน เป็นอาทิ จะเห็นได้ว่าจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา ไม่ได้ให้ความสนใจ กับการศึกษาเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งมากนัก มีเฉพาะ เสรีภู ฒณะติตานนท์ ที่ได้ศึกษาถึงบทบาทของหัวหน้าคณะต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจำกัดการศึกษาเฉพาะวิธีการต่าง ๆ ของหัวหน้าในการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้งเท่านั้น ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ทำการศึกษาให้กว้างขวาง และ ครอบคลุมบทบาท และพฤติกรรมของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้งมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงบท บทบาทและพฤติกรรมของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งเฉพาะอำเภอเดียว ซึ่ง อาจจะมีจุดบกพร่องในการสรุปผลการวิจัยไม่ครอบคลุม และไม่สามารถสรุปบท บทบาทและพฤติกรรมของผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งให้เป็นแม่แบบที่มีลักษณะทั่ว ไปทุกจังหวัดรวมทั้งในระดับประเทศได้ เนื่องจากประชาชนแต่ละจังหวัด ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งอาจแตกต่างจากประชาชนในท้องถิ่นอื่นของ ประเทศจึงทำให้ผลการศึกษา ไม่อาจนำมาใช้เป็นภาพรวมได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาวิจัย เห็นว่าควรจะได้มีการศึกษาวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ โดยศึกษาให้ครอบคลุมทุก จังหวัด เป็นอาทิ เพื่อสามารถสรุปบทบาทและผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นกับการเลือกตั้งให้ มีลักษณะทั่วไปมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การร่างแบบสอบถามควรมีความระมัดระวัง เพื่อมิให้เกิดอคติ มิฉะนั้นอาจได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับจิตสำนึกของบุคคลหรือหรือกลุ่ม บุคคลที่มีบทบาทในการเป็นผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น